

تلقیح مصنوعی و ازدواج

با همسران پیامبر

پاسخ به دو سؤال مذهبی

- ✽ : نظر اسلام درباره تلقیح مصنوعی چیست!؟
- ✽ : چرا همسران پیامبر پس از درگذشت او نباید ازدواج کنند؟

سؤال اول: یکی از خوانندگان گرامی سؤال میکند که نظر اسلام درباره تلقیح مصنوعی چیست؟ (و مقصود از تلقیح مصنوعی این است که نطفه مرد را با وسائل طبی، وارد رحم زن کنند و از این راه بدون انجام عمل آمیزش، باردار گردد).

پاسخ: تلقیح مصنوعی درباره نباتات و حیوانات سابقه دیرینه‌ای دارد، و از طریق پیوند، بسیاری از درختان و حیوانات را باردار می‌سازند، ولی تلقیح مصنوعی درباره انسان کاملاً تازه‌گی دارد و انگیزه افراد، برای این کار، این است که کسانی که به‌عللی، قدرت بر تولید، ندارند ولی زنان آنها از هر نظر برای بارداری آماده می‌باشند برای اینکه شایسته زندگی آنها به وجود فرزند روشن شود. نطفه همان مرد یا مرد دیگری را از طریق وسیله پزشکی، وارد رحم زن می‌نمایند و از این راه بارداری می‌شود.

امروز این مسأله در مراکز قانونگذاری جهان مانند انگلستان و فرانسه و کشورهای دیگر مورد بحث و گفتگو است مجلس عوام انگلستان تصمیم گرفت که هیئتی از حقوق دانان بزرگ تشکیل دهد، درباره این موضوع مطالعه کنند، پزشکان فرانسه انجام آن را موکول به رضایت زن و شوهر دانسته و در صورت رضایت طرفین انجام آنرا بی‌مانع میدانند. پاپ

در ایتالیا از طریق اعلامیه‌های آنرا تحریم نموده و مفتی اعظم مصر آن را بدتر از «پسر خواندگی» که در آئین اسلام ممنوع است، دانسته است.

تلقیح مصنوعی دو صورت دارد :

نخست اینکه، نطفه مردی را به همسر خود اوتزریق کنند این قسم از نظر دلائل فقهی بی‌اشکال است زیرا هر دو طرف همسر شرعی و قانونی یکدیگر هستند و مرد وزن حق دارند که صاحب فرزند شوند، در این قسمت فرق نمی‌کند که این کار از طریق آمیزش انجام گیرد یا از طریق وسائل طبیی صورت پذیرد، البته در انجام امر تلقیح مصنوعی باید کوشش نمود که منجر به ارتکاب حرامی نشود مثلاً مرد بیگانه آنرا انجام ندهد بلکه خود شوهر متصدی آن گردد.

صورت دوم اینکه: نطفه مرد بیگانه‌ای به همسر شخص دیگر تزریق شود این قسم از نظر اسلام درباره نکاح که بر اساس احتیاط و دقت و پرهیزکاری استوار است به طوری مسلم مجاز نیست، و نظر مراجع بزرگ اسلام نیز همین می‌باشد، و از برخی از روایات که در باب ازدواج وارد شده است می‌توان تحریم آن را استفاده نمود.

گذشته از این از نظر اصول اخلاقی و اجتماعی و عاطفی این کار هرگز صحیح و صلاح نیست و از سه نظر دارای مفاسد است که به طور اجمال به آنها اشاره می‌شود.

۱- از نظر اخلاقی يك چنین کار، زن را به بی‌بندوباری جنسی سوق می‌دهد و کم‌کم به آمیزش‌های نامشروع تشویق می‌کند و با خود چنین می‌اندیشد که چه فرق می‌کند که نطفه مرد بیگانه از طریق تلقیح مصنوعی وارد رحم او گردد یا از طریق آمیزش نامشروع، چه بسا این زن پس از انجام گرفتن این عمل ولو به رضایت شوهر، اقدام به آمیزش‌های نامشروع نیز بنماید زیرا این کار برای او از نظر شوهر مخاطره‌ای بار نخواهد آورد و اگر باردار گردد می‌تواند آنرا به‌کردن تلقیح مصنوعی که به‌اجازه شوهر انجام گرفته است بیاندازد.

۲- از نظر مسائل اجتماعی این کار اساس اجتماع را متزلزل می‌سازد و موجب بهم‌ریختن نظام خانوادگی و بهم‌خوردن نسب میگردد و میدانیم یکی از مفاسد آمیزش‌های نامشروع همان اختلاط انساب و از بین رفتن رشته ارتباط میان کودکان و پدران است و این موضوع در تلقیح مصنوعی بصورت اخیر بطور روشن موجود است و نوزاد این قسم از تلقیح مصنوعی، پس از تولد و بزرگ شدن پدر خود را نخواهد شناخت.

۳- نقش عاطفه در تربیت و پرورش فرزندان و تأمین هزینه زندگی آنان، بسیار مهم و

حساس است و هرگز نباید از آن غفلت نمود، زیرا عاطفه است که پدر را به پرورش فرزند و تحمل هزینه زندگی او وادار می‌سازد و عاطفه انسانی در صورتی تحریک می‌شود که کودک را پاره تن خود بداند، ولی اگر متوجه گردد که از کسی دیگر است دیگر دلیل ندارد که با سنگین زندگی او را به دوش بکشد.

* * *

سؤال دوم :

«دوشیزه پروین زریاب» سؤال می‌کند: آیا در قرآن آیه‌ای هست که دلالت کند که همسران پیامبر، پس از رحلت وی، نباید با کسی ازدواج کنند، و اگر چنین آیه‌ای هست فلسفه آن چیست؟

پاسخ :

قرآن مجید در سوره احزاب آیه ۵۳ صریحاً می‌گوید: که همسران پیامبر پس از رحلت آنحضرت نباید ازدواج نمایند. «وما كان لكم ان تؤذوا رسول الله ولا ان تنكحوا ازواجه من بعده ابدآء» : هرگز نباید پیامبر را آزار دهید و حق ندارید پس از درگذشت وی با زنان او ازدواج نمائید.

در این صورت این سؤال پیش می‌آید که علت این تحریم چیست؟ و روی چه مصالحی خداوند آنان را از حق مشروع ازدواج محروم نموده است.؟.

پاسخ این مطلب با توجه به نکات زیر روشن است:

اولا : ترك ازدواج با همسران رسول خدا يك نوع احترام به شخصیت پیامبر است همانطور که مسلمانان در حال حیات پیامبر باید به شخصیت او احترام بگذارند همچنین باید پس از درگذشت وی احترام او را در نظر بگیرند و ترك ازدواج با همسر يك شخصیت بزرگ يك نوع احترام به شخصیت او به شمار می‌رود.

در برخی از کشورها نه تنها با همسر بزرگ فامیل پس از درگذشت وی ازدواج نمی‌کنند بلکه بازماندگان او کوشش می‌نمایند که پس از درگذشت بزرگ خانواده، وضع خانه و اطاق کاروندگی او را به هم نزنند و از این طریق به دیگران برسانند که بزرگ ما هنوز زنده و جاوید است و از هیمن ما رخت بر نبسته است.

ثانیا : همسران رسول خدا بر اثر زناشویی با پیامبر فضیلت و افتخار خاصی کسب کرده بودند اگر پس از درگذشت پیامبر ازدواج با آنان مشروع و قانونی بود، بسیاری از شخصیت‌های

برجسته، برای کسب چنین افتخاری علاقه به ازدواج با آنان پیدا کرده و در این راه دست به تلاش و فعالیت می‌زدند، و مطلب همین‌جا خاتمه نمی‌پذیرفت چه بسا در تحصیل این افتخار کشمکش و نزاع در میان سران قوم پیش می‌آمد،

اسلام برای جلوگیری از بروز چنین اختلاف و نزاعی، ازدواج با زنان پیامبر را تحریم نموده و عامل اختلاف را ریشه‌کن کرده است، نه تنها در این مورد بلکه در موارد دیگر رسمی نموده که عامل اختلاف را برطرف سازد. مثلاً در تقسیم غنائم جنگی که سر بازان اسلام بدست می‌آوردند مقرر فرموده که آنچه از خصائص ملوک و سلاطین است میان جنگجویان تقسیم نگردد بلکه مربوط به پیشوای مسلمانان و بیت‌المال باشد زیرا اگر يك چنین غنائم پر قیمت و گران بها در میان سر بازان تقسیم گردد چه بسا در سر تقسیم آن، کشمکش در گیرد یا کدورتی حاصل شود.

ثالثاً: همسران پیامبر روی احترام خاصی که در میان مسلمانان داشتند با هر کسی وصلت می‌کردند مایه جلب قلوب مردم، به سوی او می‌شد حتی بزرگترین حرب به پیمان شکنان جنگ جمل، این بود که یکی از همسران رسول خدا با آنان همراهی نموده بود.

هر گاه ازدواج با همسران رسول خدا مشروع و قانونی بود، ممکن بود بعضی از رجال سیاسی پیوند خود را با همسران رسول خدا دستاویز قرارداد و افکار را به نفع خود متوجه سازند، از این نظر قرآن دستور می‌دهد که زنان پیامبر پس از رحلت او با دیگری ازدواج نکنند و به هیچ جناحی نپیوندند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی

راحت زیستن

امام صادق علیه السلام میفرماید:

سه چیز است که اگر مردم از آن دور باشند راحتند:

زبان بد، دست بد، و کاربرد!